

Keçən əsrin əvvəllərində Azərbaycan xalqının mədəni yüksəlişində əvəzsiz rol oynayan şəxsiyyətlərdən biri də tanınmış yazıçı, nasir və maarif xadimi Süleyman Sani Axundov olub. Onun qələmi xalqın mənəvi və ədəbi dünyasına yeni nəfəs gətirib. Maarifçiliyin alovlu təbliğatçısı olaraq Axundov həm də əsərlərində cəmiyyəti oyanışa, tərəqqiyə çağırıb.

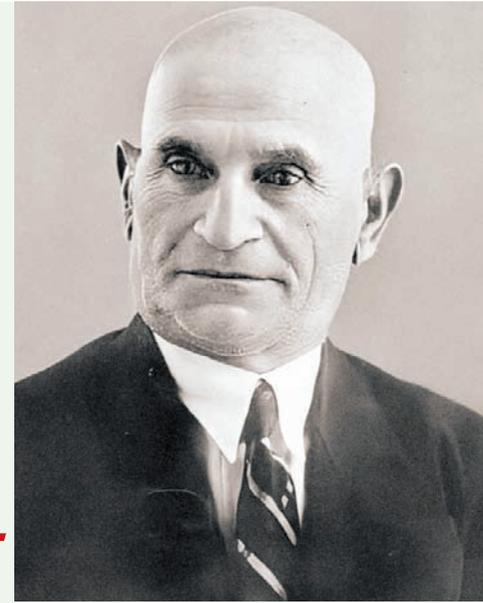
Süleyman Sani Axundov 3 oktyabr 1875-ci ildə Şuşa şəhərində dünyaya göz açıb. Uşaq yaşlarında atasını itirən yazıçı dayısının himayəsində böyüyərək mədəni mühitdə yetişib. 1885-1894-cü illərdə Qori Müəllimlər Seminariyasında aldığı təhsil onun intellektual inkişafına güclü təsir edib. Təhsilini başa vurduqdan sonra, o, III dərəcəli rus-tatar məktəbinə müəllim təyin olunub. Bu peşə onun həyatında mühüm rol oynamaqla yanaşı, eyni zamanda yazıçı və jurnalist kimi tanınmasına da şərait yaradıb. Ömrünün sonuna qədər pedaqoji fəaliyyətini davam etdirərək cəmiyyətin mədəni inkişafına töhfələr verən Süleyman Sani yalnız müəllimlik fəaliyyəti ilə deyil, eyni zamanda ədəbiyyat sahəsindəki uğurları ilə də yaddaşlarda qalıb. Onun yazıları cəmiyyətin sosial problemlərinə işıq tutaraq, dövrünün gərgin mühitində insanları düşündürüb, maarifləndirib. Bununla S.S.Axundov Azərbaycan mədəniyyətinin inkişafında mühüm rol oynayaraq tarixdə öz yerini tutub.

Süleyman Sani Axundov ədəbiyyatda eyni soyadı daşdığı Mirzə Fətəli Axundovdan fərqlənmək məqsədilə ərəbcə "ikinci" mənasını daşıyan "Sani" sözünü özünə ləqəb kimi götürüb. Bu, onun ədəbiyyat aləmində öz yerini tapmaq və tanınmaq arzusunun ifadəsi idi.

Süleyman Sani Axundovun ilk əsəri "Tamahtar"

komediyasıdır. O, bu əsərini Mirzə Fətəli Axundovun "Hacı Qara" əsərinin təsiri ilə 1899-cu ildə yazmışdır. "Qonaqlıq" (1905), "Kövkəbi-hürriyyət" (1905), "Yuxu" (1905) isə onun ilk hekayələridir. Yazıcının "Qan bulağı" (1923), "Ümid çirağı" (1923), "Cəhalet qurbanı" (1923), "Nə üçün" (1925), "Təbrik" (1925), "Sona xala" (1926), "Namus" (1926), "Mister Qreyin köpəyi" (1927), "Son ümid" (1927), "İki dost, iki düşmən" (1927), "Gənc maşinistka və qoca yazıçı" (1935) hekayələri Azərbaycan nəsrinin dəyərli əsərlərindən he-

1906-cı ildə Bakıda Azərbaycan müəllimlərinin I qurultayında fəal iştirak edib. O, ədəbi və pedaqoji fəaliyyəti, cəmiyyətə töhfələri sayəsində 1932-ci ildə "Əmək qəhrəmanı" adı ilə təltif olunub. 1921-ci ildən 1930-cu ilədək fasiləsiz olaraq Bakı Sovetinin üzvü, Bakı İcraiyyə Komitəsinin namizədi və Azərbaycan Mərkəzi İcraiyyə Komitəsinin üzvü kimi fəaliyyət göstərən Axundov, həmçinin "İkinci il" adlı dərs kitabının müəllifi kimi də tanınır. Bu kitab onun təhsil sahəsindəki bilik və bacarıqlarını, həmçinin müasir pedaqoji yanaşmalarını

Süleyman Sani Axundov - unudulmaz uşaq hekayələrinin müəllifi

sab olunur. XX əsr Azərbaycan uşaq ədəbiyyatının formalaşmasında, inkişafında da onun böyük xidməti var. Ədib "Qorxulu nağıllar" (1912-1914) başlığı altında yazdığı "Əhməd və Məleykə", "Abbas və Zeynəb", "Nurəddin", "Qaraca qız", "Əşrəf" ilə Azərbaycan uşaq ədəbiyyatına forma, məzmun, üslub yenilikləri gətirib. Müəllif bu barədə yazıb: "Bu hekayələr həqiqətən də qorxulu idi. Lakin onlar uşaqları qorxutmur, onlara həyat həqiqətlərini, həyatın işıqlı və qaranlıq tərəflərini açıq, xeyirxahlıq və ədavətin tentənəsini əks etdirirdi".

Onun hər bir hekayəsi, povesti o dövrün cəmiyyəti üçün mənəviyyat dərsi idi. Maarifçilik fəaliyyəti isə təkce yazı ilə bitmirdi. O, publisist kimi də xalqı maarifləndirməyə can atır, məqalələri vasitəsilə cəmiyyəti düşünməyə, inkişaf etməyə sövq edirdi.

Süleyman Sani Axundov

əks etdirir. Dərslük təmiz Azərbaycan türkcəsində yazılıb və müəlliflər alınma sözlərdən istifadə etməməyə çalışıblar.

Nasiri tanıyan

sıb ailələrin uşaqlarına böyük diqqət yetirir, onların təhsil almasına çalışırdı. Bu yanaşması yalnız bir müəllim kimi deyil, həm də cəmiyyətin gələcəyi üçün məsuliyyətli bir vətəndaş kimi onun xarakterini əks etdirirdi.

Ümumiyyətlə, 1920-ci illərdə Süleyman Sani Axundov xalqın ictimai-mədəni inkişafı üçün böyük əmək sərf etmişdir. Onun Azərbaycan ədəbiyyatı və pedaqoji sahədə fəaliyyəti, cəmiyyətin maarifləndirilməsi istiqamətində söylədiyi dövrünün əvəzolunmaz şəxsiyyətlərindən biri olduğunu göstərir. Süleyman Sani Axundov 1939-cu ilin 29 martında Bakıda vəfat etmiş və Azərbaycan xalqının ehtiramını qazanmış bu böyük ziyalı Birinci Fəxri xiyabanda dəfn olunmuşdur.

Röya RÜSTƏMLİ,
"Respublika".

hər kəs onun şagirdlərin qəlbinə yol tapıb bilən ustad bir müəllim olduğunu qeyd edirdi. Xüsusilə, ka-